

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кравченко О.І.

доктор педагогічних наук,

доцент кафедри публічної служби

та управління навчальними й соціальними закладами

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м.Старобільськ, Луганська область, Україна

Підвищення конкурентоспроможності сучасних закладів вищої освіти уможливорюється завдяки розробленню ефективних стратегічних планів, змістом яких є переведення навчального закладу до нового якісного стану. Стратегічне планування є вкрай актуальним аспектом в системі управління розвитком закладу вищої освіти.

Особливості стратегічного планування детально представлено в науковому доробку Н. Аніскіної, Дж. Брайсона, В. Богач, С. Гончарова, А. Діброви, Л. Діброви, О. Напори І. Отенко, Л. Пасечнікової, Л. Пічугіної, С. Ткачової, О. Ткаченко, Н. Тарнавської.

С. Салига, О. Яришко зазначають: «Стратегічне планування не є тотожним відомому перспективному плануванню. Різниця між ними в тому, що перспективний план був заснований на механізмі його реалізації. Принципова різниця стратегічного планування від стратегічного управління полягає в різниці альтернативних моделей «корпоративного менеджменту»; планування базується на моделі «від минулого – через теперішнє до майбутнього», а управління – на спрямування «від образу майбутнього успіху – до теперішнього» [2, с. 68]. Зауважимо, що стратегічне планування університету передбачає розроблення траєкторії досягнення нового якісного стану закладу вищої освіти через певний період часу, переважно від 3-х до 10 років.

Перший сучасний підхід до стратегічного планування в закладі вищої освіти полягає у розумінні сутності стратегічного планування як набору засобів та процедур, здійснення яких має призвести до досягнення стратегічних цілей, тобто до реалізації стратегії розвитку. На противагу цьому зауважимо, що стратегічні плани багатьох університетів розроблені напівусвідомлено, що виявляється у розробленні стратегічних планів на зразок перспективних, у визначенні лише стратегічних завдань та відсутності загальної стратегічної мети, у формулюванні абстрактних цілей та неправильних термінів їх досягнення. Тому цілком слушною думкою є розглядати стратегічний план як спосіб досягнення стратегічних цілей університету.

Стратегічний план університету є офіційним документом, у якому представлено систему стратегічних цілей і завдань, етапи та шляхи реалізації стратегії розвитку університету із зазначенням термінів виконання [1, с.14].

Г. Чанг (G. Chang) пропонує таку структуру стратегічного плану навчального закладу: результати аналізу поточної ситуації; формулювання логічної ієрархії цілей; шляхи й засоби, за допомогою яких будуть досягнуті ці цілі; потенційні ризики для досягнення цілей і очікуваних результатів; установлення, яким чином підсумки й результати можуть бути перевірені, розглянуті й оцінені [3].

Стратегічний план становить підставу для виконання дій у ході реалізації стратегії, містить цілі, завдання та контрольні показники щодо досягнення стратегічних цілей. Стратегічний план розробляється згідно з головною стратегічною метою або стратегічними цілями. Програмування є складником процедури стратегічного планування. Для досягнення окремих стратегічних цілей можуть розроблятися стратегічні програми розвитку, які містять сукупність заходів, узгоджених за термінами, ресурсами, виконавцями й розташованих у конкретній послідовності.

Другий сучасний підхід до стратегічного планування в закладі вищої освіти передбачає постійне узгодження бажаного стану університету з його поточним станом. Відповідно до цього необхідне здійснення систематичного

аналізу становища закладу вищої освіти щодо досягнення стратегічних цілей університету, фіксування стратегічних розривів та прийняття управлінських рішень щодо їх термінового усунення, відстеження інформаційних потоків із зовнішнього та внутрішнього середовища з метою своєчасного корегування стратегічних цілей.

Третім сучасним підходом до стратегічного планування в закладі вищої освіти є використання певних інструментів, які становлять систему управлінських операцій, здійснюваних суб'єктом управління навчальним закладом. Зауважимо, що стратегічне планування вміщує такі інструменти: розроблення системи стратегічних цілей та підцілей; формулювання стратегічних завдань; визначення шляхів досягнення стратегічних цілей; визначення термінів досягнення стратегічних цілей та підцілей; розроблення системи критеріїв оцінювання досягнення стратегічних цілей та підцілей та критеріїв оцінювання виконання стратегічних завдань, узгодження цих критеріїв з очікуваними результатами; обговорення стратегічного плану адміністрації університету з персоналом; призначення виконавців.

Четвертим сучасним підходом до стратегічного планування в закладі вищої освіти є розроблення стратегічного плану, у якому фіксуються управлінські рішення з урахуванням прагнень тих, хто в ньому працює і навчається. Так, стратегічні цілі, заявлені у стратегічному плані університету відтворюють позицію колективу щодо розвитку закладу вищої освіти в довгостроковій перспективі. У зв'язку з цим наявність абстрактних, недосяжних, невимірюваних цілей у стратегічному плані свідчить про непрофесійне й недалекоглядне бачення керівного складу щодо розвитку університету в довгостроковій перспективі. Зокрема розроблення стратегічного плану університету має базуватися на стейкхолдерському підході, що дозволяє досягати тісної взаємодії керівної та керованої підсистем у досягненні стратегічних цілей закладу вищої освіти.

Отже, нами виокремлено чотири сучасні підходи до стратегічного планування в закладі вищої освіти, які полягають у:

- розумінні сутності стратегічного планування як набору засобів та процедур, здійснення яких має призвести до досягнення стратегічних цілей, тобто до реалізації стратегії розвитку.
- постійному узгодженні бажаного стану університету з його поточним станом;
- використанні інструментів стратегічного планування;
- врахуванні прагнень стейкхолдерів при розробленні стратегічного плану університету.

Література:

1. Кравченко О.І. Теоретико-методологічні засади моделювання стратегічного розвитку університету : автореф. дис. ... доктора пед. наук: спец. 13.00.06 «Теорія та методика управління освітою». Старобільськ, 2018, 40 с.
2. Салига С. Я., Яришко О.В. Управління вищими навчальними закладами: монографія. – Запоріжжя.: ЗЦНТЕІ, 2005. – 194 с.
3. Chang Gwang-Chol. Strategic Planning in Education: Some Concepts and Methods. URL: <http://dr-ama.com/wp-content/uploads/2013/04/strategic-education.pdf>